

Digitaaliset, yhteisölliset ja argumentatiiviset tekstitaidot oppimisessa

Carita Kiili, KT, Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden laitos, carita.kiili@jyu.fi

Tulevaisuuden oppimisessa ja osaamisessa korostuvat kyvyt

- löytää, arvioida ja hyödyntää lähteitä
- hyödyntää uutta teknologiaa tiedon luomisessa ja sen jakamisessa
- tulkita ja tuottaa multimodaalista (ääntä, kuvaa, tekstiä yhdistelevää) materiaalia
- asettaa kysymyksiä ja löytää niihin ratkaisuja yhdessä neuvottelemalla
- oppia erilaisissa yhteisöissä ja erilaisilla rajapinnoilla
(esim. Wilenius 2011; Kress 2003; Leu ym. 2011; Theisens ym. 2010)

Digitaaliset, yhteisölliset ja argumentatiiviset tekstitaidot oppimisessa ja osaamisessa

Digitaalisia tekstitaitoja tarvitaan, kun digitaalisia lähteitä ja työkaluja käytetään tiedonhankintaan, uuden tiedon rakentamiseen ja ideoiden vaihtamiseen yhteisöjen sisällä ja eri yhteisöjen välillä (Kiili, Mäkinen & Coiro 2013). Tulevaisuudessa internetin asema tiedonlähteenä korostuu entisestään samoin kuin digitaalisten ympäristöjen merkitys tiedon jakamisessa ja kehittämisessä. Tärkeää on myös se, että nuoret osaavat ilmaista omia näkemyksiään multimoodalisin keinoin eli yhdistelemällä niin tekstiä, ääntä, kuvaa kuin liikkuvaa kuvaa. Nuoret eivät ole vain median kuluttajia vaan myös sen aktiivisia tuottajia.

Yhteisöllisiä tekstitaitoja tarvitaan silloin, kun opiskelijat joko pareittain tai pienryhmissä rakentavat merkityksiä lukemalla, kirjoittamalla tai keskustelemalla. Hyvät yhteisölliset tekstitaidot ovat tärkeitä oppimisen välineitä, sillä ne mahdollistavat tekstien tulkinnoista neuvottelemisen, ajatusten kehittelyn ja yhdessä tapahtuvan tiedonrakentamisen (Kiili 2012). Tänä päivänä ilmiöt ja ongelmat työelämässä ovat niin monimutkaisia, että niiden hahmottaminen ja ratkaiseminen vaatii monitieteellistä lähestymistä ja yhteisöllisiä tekstikäytänteitä (esim. Engeström & Sannino 2010).

Argumentatiivisia tekstitaitoja tarvitaan argumenttien analysoimiseen, muodostamiseen ja arviointiin niin yhteisöllisissä kuin yksilöllisissä tilanteissa (Newell ym. 2011). Argumentatiivisten tekstitaitojen avulla opiskelijat pystyvät huomioimaan vaihtoehtoisia näkemyksiä ja punnitsemaan erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja. He voivat myös arvioida omia ja muiden ideoita ja siten valita useiden ideoiden joukosta parhaat (Wegerif 2010).

Miksi tekstitaitoihin tulee kiinnittää huomiota opetuksessa?

Digitaaliset tekstitaidot: Nuorten mediankäyttö vapaa-ajalla on hyvin vaihtelevaa (Luukka ym. 2008). Ei siis voida pitää itsestäänselvyytenä, että kaikki nuoret hallitsevat monipuolisesti digitaalisia tekstitaitoja. Monet nuoret saattavat olla taitavia sosiaalisessa verkostoitumisessa, mutta he eivät välttämättä omaa riittäviä taitoja informaatio-ongelmien ratkaisemiseen. Tutkimuksessani (Kiili 2012) havaitsin, että joillakin lukiolaisilla oli ongelmia relevantin tiedon löytämisessä ja informaation kriittisessä arvioinnissa. Tällöin internetin hyödyntäminen tietolähteenä on melko tehotonta. Kansainvälisissä tutkimuksissa on myös havaittu, että yliopisto-opiskelijat käyttävät tieto- ja viestintätekniikkaa lähinnä yhteydenpitoon ja tiedonhankintaan, mutta vain pieni osa nuorista hyödyntää uusinta teknologiaa tiedon tuottamiseen (esim. Kennedy ym. 2010).

Yhteisölliset tekstitaidot: Parhaimmillaan yhteisöllinen lukemis- ja kirjoittamistilanne voi tukea lukiolaisten syvällistä sisällön prosessointia, vastavuoroista tekstien tarkastelua ja

yhteistä tiedon rakentamista (Kiili ym. 2012). Läheskään kaikki opiskelijat eivät kuitenkaan osaa hyödyntää näitä mahdollisuuksia. Tutkimuksessamme havaitsimme, että opiskelijoiden tavat lukea yhdessä vaihtelivat melkoisesti ja osa opiskelijoista tukeutui yksilöllisempään lukemistapaan. Tämä saattoi johtua siitä, että opiskelijat eivät osanneet luontevasti työskennellä yhdessä. Olihan internettekstien samanaikainen yhdessä lukeminen ja yhteisten tulkintojen tekeminen teksteistä tutkimukseen osallistuneille lukiolaisille uudenlainen oppimistilanne. Lukiolaiset näyttäisivät tarvitsevan enemmän sellaisia oppimistilanteita, joissa he voivat harjoitella yhdessä tekemistä.

Argumentatiiviset tekstitaidot: Erilaisten näkökulmien tarkastelu, perusteluiden pyytäminen ja niiden pohtiminen edistää yhteistä tiedon rakentamista (Kiili ym. 2012; Marttunen 2012). Argumentatiiviset tekstitaidot ovat tärkeitä esimerkiksi lähteiden pätevyyden ja luotettavuuden arvioinnissa. Argumentointi ja kriittinen asioiden tarkastelu ei ole tyypillistä suomalaiselle keskustelukulttuurille, vaan suomalaiset ovat pikemminkin konsensushakuisia. Eurooppalaisen keskustelukulttuurin ymmärtäminen ja siihen osallistuminen on kansainvälistymisen kannalta tärkeää (Marttunen 2012).

Miten lukiolaisten tekstitaitojen kehittymistä voitaisiin tukea?

Opiskelijoiden tekstitaidot kehittyvät parhaiten silloin, kun he voivat osallistua monipuolisesti erilaisiin niin perinteisiin kuin digitaalisiinkin tekstikäytänteisiin (Henderson & Hirst 2007). Eri tieteenaloilla on erilaisia tekstikäytänteitä, kuten erilaisia tapoja käyttää kieltä tiedon rakentamiseen (Shanahan & Shanahan 2008). Siksi olisikin tärkeää, että eri oppiaineiden opetuksessa huomioidaan myös opiskelijoiden tekstitaitojen kehittäminen. Esimerkiksi informaation kriittistä arviointia opitaan parhaiten harjoittelemalla niitä mahdollisimman autenttisissa tilanteissa. Olisi siten tärkeää asettaa sekä sisällöllisiä että tekstitaidollisia tavoitteita opetukselle, siten että sisältöjen ja tekstitaitojen oppiminen tukevat toinen toisiaan.

Lähteet

- Engeström, Y., & Sannino, A. (2010). Studies of expansive learning: Foundations, findings and future challenges. *Educational Research Review* 5(1), 1–24.
- Henderson, R. & Hirst, E. 2007. Reframing academic literacy: Re-examining a short-course for "disadvantaged" tertiary students. *English Teaching: Practice and Critique* 6 (2), 25–38.
- Kennedy, G., Judd, T., Dalgarno, B., & Waycott, J. 2010. Beyond natives and immigrants: Exploring types of net generation students. *Journal of Computer Assisted Learning* 26 (5), 332–343.
- Kiili, C. 2012. Online reading as an individual and social practice. Jyväskylä, Finland: Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä studies in education, psychology and social research, 441.
- Kiili, C., Laurinen, L., Marttunen, M., & Leu, D. J. 2012. Working on understanding during collaborative online reading. *Journal of Literacy Research* 44(4), 448–483.
- Kiili, C., Mäkinen, M. & Coiro, J. 2013. Re-thinking academic literacies. Designing multifaceted literacy experiences for students. Manuscript.
- Kress, G. 2003. *Literacy in the new media age*. London: Routledge.
- Leu, D. J., McVerry, J. G., O'Byrne, I., Kiili, C., Zawilinski, L., Everett-Cacopardo, H., Kennedy, C. & Forzani, E. 2011. The New Literacies of online reading comprehension: Expanding the literacy and learning curriculum. *Journal of Adolescent and Adult Literacy* 55 (1), 5–14.
- Luukka, M.-R., Pöyhönen, S., Huhta, A., Taalas, P., Tarnanen, M. & Keränen, A. 2008. *Maailma muuttuu - mitä tekee koulu? Äidinkielen ja vieraiden kielten tekstikäytänteet koulussa ja vapaa-ajalla*. Jyväskylän yliopisto: Soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- Marttunen, M. 2012. Suuntaviivoja yhteisöllisen oppimisen tutkimukseen. *NMI Bulletin* 3 (22), 4–8.
- Newell, G. E., Beach, R., Smith, J., & VanDerHeide, J. 2011. Teaching and learning argumentative reading and writing: A review of research. *Reading Research Quarterly* 46 (3), 273–304.
- Shanahan, T. & Shanahan, C. 2008. Teaching disciplinary literacy to adolescents: Rethinking content-area literacy. *Harvard Educational Review* 78 (1), 40–59.
- Theisens, H., Roberts, K., & Istance, D. 2010. *Trends shaping education 2010*. Paris, France: Organisation for Economic Co-operation and Development & the Centre for Educational Research and Innovation.
- Wegerif, R. 2010. *Mind expanding: Teaching for thinking and creativity in primary education*. Maidenhead, Berkshire, England: Open University Press.
- Wilenius, M. (2011). Näköaloja kasvatuksen tulevaisuuteen. Kutsuluento. Kasvatustieteen päivät, 2.11.2011, Joensuu, Finland.